

Η Αριστερά στην κυβέρνηση

Και όμως δεν είναι η πρώτη φορά που η αριστερά λαμβάνει μέρος σε κυβερνητική θέση

γράφει
Αντώνης
Αμπαζής

ampandonis@gmail.com

Για πρώτη φορά μετά από πολύ καιρό η Αριστερά στην Ελλάδα και συγκεκριμένα το κόμμα του ΣΥΡΙΖΑ κερδίζει τις εκλογές και για πρώτη φορά βγαίνει πρώτο κόμμα. Πράγματι μιά μεγάλη επιτυχία για την αριστερά στην Ελλάδα αλλά και για την αριστερά γενικά στην Ευρώπη. Και όμως, δεν είναι η πρώτη φορά που κόμμα προσκείμενο στην αριστερά έρχεται στην εξουσία. Αλλά ας ρίξουμε και μιά ματιά στο παρελθόν. Πόσες φορές κόμμα από την αριστερά έφτασε τόσο κοντά στην εξουσία; Ας αρχίσουμε αμέσως μετά την κατοχική περίοδο και ας φτάσουμε μέχρι και λίγο πριν την επιτυχία του ΣΥΡΙΖΑ.

Αμέσως μετά την απελευθέρωση της Ελλάδας από τη ναζιστική Γερμανία σχηματίστηκε κυβέρνηση εθνικής ενότητας υπό τον Γεώργιο Παπανδρέου (18 Οκτωβρίου 1944). Στην κυβέρνηση συμμετείχαν και εκπρόσωποι του ΕΑΜ, στο οποίο κυριαρχούσε το ΚΚΕ. Η απαίτηση του πρωθυπουργού Γεωργίου Παπανδρέου για αποστράτευση των αντιστασιακών οργανώσεων ΕΑΜ και ΕΔΕΣ προκάλεσε την αντίδραση του ΕΑΜ, το οποίο απέσυρε τους υπουργούς του από την κυβέρνηση εθνικής ενότητας (28 Νοεμβρίου 1944). Τα αιματηρά Δεκεμβριανά, που ακολούθησαν, προκάλεσαν την πτώση της κυβέρνησης Παπανδρέου στις 3 Ιανουαρίου 1945.

Και ας έρθουμε στην δεκαετία του 50. Η Ενιαία Δημοκρατική Αριστερά (Ε.Δ.Α.) ήταν ένα κόμμα που έδρασε κυρίως την περίοδο 1951-1974 (με διακοπή λειτουργίας κατά τη διάρκεια της επατείας). Η ΕΔΑ ιδρύθηκε σύμφωνα με την επίσημη ανακοίνωση στις 3 Αυγούστου του 1951 σαν συνασπισμός κομμάτων της αριστεράς, με την πρωτοβουλία του εκτός νόμου τότε τελούντος Κ.Κ.Ε., με πρόεδρο τον Ιωάννη Πασαλίδη. Ήταν το μεγαλύτερο νόμιμο κόμμα της

Αριστεράς την περίοδο εκείνη με σημαντική κοινοβουλευτική εκπροσώπηση. Μετά τη μεταπολίτευση επανήλθε χωρίς όμως τη δυναμική του παρελθόντος, για να διαλυθεί οριστικά μετά το 1985. Η Ε.Δ.Α. πρωτοσυμμετείχε σε βουλευτικές εκλογές στις Εκλογές του 1951 όπου εξελέγησαν τελικά 10 βουλευτές. Ήταν τότε το μοναδικό κόμμα που καταψήφισε στη Βουλή την ένταξη της Ελλάδας στο ΝΑΤΟ. Στις εκλογές του 1952, με πλειοψηφικό, δεν κατάφερε να αναδείξει ούτε έναν βουλευτή. Το 1956 η Ε.Δ.Α. μετατράπηκε σε ενιαίο κόμμα. Το 1958 η ηγεσία του Κ.Κ.Ε. αποφασίζει να διαλύσει όλες παράνομες οργανώσεις της είχαν απομείνει στην Ελλάδα και τα μέλη τους να ενταχθούν στην νόμιμη Ε.Δ.Α. Στις εκλογές του χρόνου αυτού κατορθώνει να πάρει το 24,4% των ψήφων καταλαμβάνοντας 78 βουλευτικές έδρες και να αναδειχτεί αξιωματική αντιπολίτευση.

Αυτή η επιτυχία της, η οποία είναι η μεγαλύτερη εκλογική επιτυχία ελληνικού αριστερού κόμματος μέχρι την 17η Ιουνίου 2012, οπότε και ο ΣΥ.ΡΙΖ.Α. εξελέγη επίσης αξιωματική αντιπολίτευση με ποσοστό 26,89% και εξέλεξε 71 βουλευτές, προκάλεσε ανησυχία στα επιτελεία του στρατού και του «παρακράτους», τα οποία επανενεργοποίησαν και αναθεώρησαν το σχέδιο «Περικλής», με στόχο να περιορίσουν τις δυνάμεις της ΕΔΑ. Το σχέδιο τέθηκε σε εφαρμογή στις εκλογές του 1961 που έμειναν γνωστές σαν «εκλογές βίας και νοθείας». Στις εκλογές αυτές η ΕΔΑ έλαβε μέρος ως Πανδημοκρατικό Αγρο-

τικό Μέτωπο Ελλάδας-ΠΙΑΜΕ. Κατά την προεκλογική περίοδο τα μέλη και οι οπαδοί της έγιναν αντικείμενο διώξεων από στρατιωτικούς, χωροφύλακες και υποκινούμενους πολίτες. Σημειώθηκαν κατ'επανάληψη βίαια επεισόδια με νεκρούς, ενώ αντικείμενα επιθέσεων και διώξεων έγιναν και οι υποψήφιοι βουλευτές της. Εκτοτε η ΕΔΑ περιορίσε αυτοβούλως τη συμμετοχή της στις εκλογές με σκοπό να ενισχυθεί η Ένωση Κέντρου και να ανέλθει στην εξουσία.

Λίγο πριν από τις εκλογές του 1963, η Ελλάδα εισήλθε σε μία περίοδο πολιτικής και κοινωνικής αναταραχής, λόγω της δολοφονίας του βουλευτή της ΕΔΑ Γρηγόρη Λαμπράκη από μέλη του ακροδεξιού παρακρατικού μηχανισμού. Η ηγεσία της ΕΔΑ κατηγόρησε τον τότε πρωθυπουργό της ΕΡΕ Κωνσταντίνο Καραμανλή ως ηθικό αυτουργό. Οι υπόλοιπες πολιτικές δυνάμεις (κυρίως Ε.Ρ.Ε. και Ένωση Κέντρου) θεωρούσαν την ΕΔΑ κομμουνιστική και επεδίωκαν την απομόνωσή της. Τα μέλη της αντιμετώπιζονταν με καχυποψία και ήταν συχνά αντικείμενο διώξεων, όπως και το δημοσιογραφικό της όργανο, η εφημερίδα «Αυγή».

Ο Γεώργιος Παπανδρέου ονόμαζε την πολιτική του «διμέτωπο αγώνα» κατά της Δεξιάς και της Αριστεράς. Συνεργάστηκε μαζί της μόνο στις εκλογές του 1956 με μοναδικό σκοπό την αλλαγή του εκλογικού συστήματος σε περίπτωση νίκης. Στη συνέχεια όμως, αν και κεντρώος, μετά την νίκη του στις εκλογές του 1963, επειδή δεν πέτυχε αυτοδυναμία στη Βουλή, προτίμησε να παραιτηθεί και να προκηρύξει νέες εκλογές τον Φεβρουάριο του 1964, παρά να κάνει κυβέρνηση συνεργασίας με την ΕΔΑ.

Μετά το Απριλιανό πραξικόπημα το 1967, η ΕΔΑ διαλύθηκε, όπως και τα υπόλοιπα κόμματα και τα περισσότερα στελέχη της συνελήφθησαν και εξορίστηκαν. Μετά τη μεταπολίτευση έγινε προσπάθεια αναβίωσής της αλλά χωρίς ιδιαίτερο αποτέλεσμα. Το 1974 συμμετείχε στις πρώτες εκλογές μετά την δικτατορία στο σχήμα της Ενωμένης Αριστεράς και εξέλεξε τον πρόεδρό της Ηλία Ηλιού βουλευτή. Στις εκλογές του 1977 συνεργάστηκε με το ΚΚΕ Εσωτερικού με την επωνυμία Συμμαχία Προοδευτικών και Αριστερών Δυνάμεων, ενώ το 1981 και το 1985 συνεργάστηκε υπό την καθοδήγηση του Μανώλη Γλέζου με το ΠΑΣΟΚ.

Κατόπιν διαλύθηκε και τυπικά.

Κυβέρνηση Τζαννή Τζαννετάκη

Στις εκλογές της 18 Ιουνίου 1989, η Νέα Δημοκρατία παρότι λαμβάνει κοντά στο 45% των ψήφων, δεν κατορθώνει να εξασφαλίσει την αυτοδυναμία, εξαιτίας του εκλογικού νόμου που ψήφισε η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ και προσέγγιζε την απλή αναλογική. Η χώρα συγκλονιζόταν από το σκάνδαλο Κοσκωτά, που άγγιζε τον πυρήνα της Παπανδρεϊκής εξουσίας. Το αίτημα για κάθαρση ήταν παλλαϊκή απαίτηση. Με πρωτοβουλία του Κωνσταντίνου Μπιστοτάκη και των ηγετών της Αριστεράς, Χαρίλαου Φλωράκη και Λεωνίδα Κύρκου, σχηματίζεται κυβέρνηση συνεργασίας μεταξύ της Νέας Δημοκρατίας και του ενιαίου, τότε, Συνασπισμού. Το νέο κυβερνητικό σχήμα υπό τον Τζαννή Τζαννετάκη είναι προσωρινό κι έχει διπλό στόχο: τη δρομολόγηση των διαδικασιών της κάθαρσης και την προετοιμασία αδιάβλητων εκλογών βάσει του ισχύοντος εκλογικού νόμου. Πράγματι, ο Ανδρέας Παπανδρέου παραπέμπεται στο Ειδικό Δικαστήριο για την Υπόθεση Κοσκωτά με απόφαση της Βουλής.

Κυβέρνηση Ξενοφώντα Ζολώτα

Η συγκυβέρνηση ΝΔ - Συνασπισμού λαμβάνει τέλος στις 7 Οκτωβρίου 1989, αφού ολοκληρώνει το έργο των παραπομπών. Προκηρύσσονται εκλογές για τις 5 Νοεμβρίου 1989, αλλά και πάλι δεν προκύπτει αυτοδύναμη κυβέρνηση.

Η οικουμενική κυβέρνηση Ξενοφώντα Ζολώτα (23 Νοεμβρίου 1989 - 11 Απριλίου 1990) σχηματίστηκε μετά τις εκλογές του Νοεμβρίου του 1989, όταν το πολιτικό σκηνικό οδηγήθηκε προσωρινά σε αδιέξοδο λόγω της αδυναμίας σχηματισμού αυτοδύναμης κυβέρνησης από ένα μόνο κόμμα. Κατόπιν συμφωνίας των τριών εκλογικών σχηματισμών, ΝΔ, ΠΑΣΟΚ και Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου (ΚΚΕ και ΕΑΡ), σχηματίστηκε οικουμενική κυβέρνηση υπό τον διαπρεπή ακαδημαϊκό και οικονομολόγο Ξενοφώντα Ζολώτα στις 23 Νοεμβρίου. Όταν η κυβέρνηση ολοκλήρωσε το έργο της, στις 8 Απριλίου 1990 έγιναν εκλογές, στις οποίες πρώτο κόμμα ήρθε η Νέα Δημοκρατία με αρχηγό τον Κωνσταντίνο Μπιστοτάκη.

Αυτά εν συντομία είναι η κοινοβουλευτική ιστορία της Αριστεράς στην Ελλάδα. Βέβαια η νίκη του ΣΥΡΙΖΑ σίγουρα σηματοδοτεί ένα μεταίχμιο. Η περίοδος της μεταπολίτευσης πιά έχει τελειώσει οριστικά αλλά και από την άλλη σημάει και την αρχή του τέλους για την ελληνική Αριστερά, όπως την ξέραμε μέχρι σήμερα.

Θα πρέπει να υλοποιήσει την ουτοπία που υποσχόταν τόσα χρόνια -και δεν αναφέρομαι μόνο στο ζήτημα του χρέους και της οικονομίας αλλά σε όλες τις επιμέρους πολιτικές - και το κυριότερο δεν θα μπορεί να κρίνει τους κυβερνώντες διότι θα κυβερνά.

